

نقش زنان در مصرف معقول انرژی برق افغانستان

محمد قیس

استاد دیپارتمنت تامین برق پوهنتون پولی تخنیک کابل، pomqais@yahoo.com

چکیده - تأثیر روز افزون منابع انرژی در شکل گیری و رشد پروسه های اقتصادی و نیز ضرورت بهره برداری از این منبع با ارزش، شناسائی و مطالعه عوامل تأثیر گذار بر مصرف انرژی را پر اهمیت می کند. در این میان نقش زنان در مدیریت مصرف معقول انرژی از اهمیت خاص برخوردار است. چرا که زنان می توانند نقطه شروع اصلاح مصرف انرژی باشند و با طرح الگوی معقول برای مصارف خانگی، الگوی فراگیر را در جامعه مطرح کنند. زنان با توجه به نقشی که در خانواده دارند، به عنوان یکی از محورهای اصلی پیشرفت و توسعه محسوب می شوند.

در افغانستان زنان به عنوان قشری که زمان بیشتری را در خانه سپری می کنند از جایگاه والائی در شکل دهی و اصلاح فرهنگ مصرف برخوردار آند. با افزایش نفوس در افغانستان، مقدار مصرف انرژی در زمینه های مختلف افزایش چشمگیر داشته و در میان سه بخش (صنعتی، تجاری، خانگی) بخش خانگی بیشترین سهم مصرف برق را به خود اختصاص داده است.

هدف اصلی از انجام این تحقیق، بررسی نقش زنان در بحث اصلاح الگوی مصرف انرژی برق می باشد و در جستجوی پاسخ به این سوال نیز هستیم که زنان از چه جایگاهی در اصلاح الگوی فرهنگ مصرف برخوردار آند.

کلید واژه - اصلاح الگوی مصرف، زنان، فرهنگ مصرف، مدیریت مصرف انرژی برق..

مؤثر در خانواده و اجتماع، در معقول سازی مصرف انرژی و

استفاده از منابع انرژی پاک که منجر به حفاظت معقول از محیط

زیست می گردد، به ترویج فرهنگ مصرف انرژی و متعاقب آن

کاهش انتشار گازهای گلخانه ای و آلوده کننده (آلاینده) و

همچنان حفاظت از محیط زیست کمک شایانی می نمایند.

سوال اساسی این تحقیق در این است که زنان چه

تأثیری به مصرف انرژی برق وارد کرده می توانند.

انرژی برق به لحاظ برخورداری از ماهیت خاص که در واقع

در تعریف آن، توانائی انجام کار، مورد نظر می باشد محصولی

(کالای) است که استفاده از آن به بخش خاصی اختصاص ندارد.

در حال حاضر انرژی برق به عنوان یکی از ضروری ترین

محصولات مصرف نهائی و نیز به عنوان یکی از مهمترین عوامل

تولید مطرح است. ارتباط بین اقتصاد و انرژی برق به چندین

روش بیان شده، که هر کدام نمایانگر زمینه ی تیوریکی و ساحه

تحلیلی آن راه حل می باشد. در نظریه های جدید رشد، عامل

۱- مقدمه

در حال حاضر اهمیت انرژی و نقش آن در اقتصاد بر کسی

پوشیده نیست، به طوری که انرژی به عنوان یک عامل مهم

تولید در کنار سایر عوامل نظیر کار، سرمایه و مواد اولیه نقش

تعیین کننده ای در اقتصاد کشورها دارد. سیر تحولات اقتصادی

طی دو دهه ی اخیر با کاربرد متنوع انرژی در ارتباط بوده است،

به طوری که در دهه هفتاد میلادی، تکان (بحران) های نفتی

همراه با رکود اقتصادی در غرب سبب شد نقش انرژی در

تحولات اقتصادی جایگاه خاص یابد و بررسی ارتباط بین مصرف

انرژی با سایر عوامل تأثیر گذار بر آن در کانون تحلیل گران

اقتصادی قرار بگیرد.

نفوس از جمله عواملی است که در مباحث مربوط به انرژی

حایز اهمیت فراوان می باشد. در این میان زنان، با ایفای نقش

انرژی به عنوان یک نهاده وارد مدل شده است، ولی اهمیت آن در مدل های مختلف یکسان نیست.

در بین عوامل تأثیر گذار بر مصرف انرژی برق، نفوس ارتباط اجتناب ناپذیری با مصرف انرژی برق دارد و تبیین این ارتباط می تواند به اتخاذ کارآمد سیاست های بخش انرژی کمک شایانی بکند.

به عقیده برخی از صاحب نظران، کاهش نرخ رشد تولد و در نتیجه سال خورده گی نفوس یک بحران برای اقتصاد کشورها تلقی می شود. افزایش نفوس و رشد آن، بالا رفتن نسبت نفوس جوان و بزرگسالان و بالخصوص نفوس شهر نشین، سبب افزایش تقاضا برای انرژی برق می شود. به عبارت دیگر افزایش نفوس منجر به افزایش فشار روی اکوسیستم های زمین و منابع طبیعی خواهد شد، به طوری که نیاز مردم به مصرف انرژی را افزایش خواهد داد. در این میان افرادی که برای اولین بار وارد بازار کار می شوند و برای خود تشکیل خانواده می دهند، بیش از سایر گروه ها متقاضی انرژی آند [7].

افزایش مصرف انرژی در اثر شهر نشینی نیز بدیهی به نظر می رسد. شهر نشینی و توسعه مداوم آن نیاز به رشد انرژی برق را تحریک می کند. همراه با گسترش شهر نشینی، استفاده از انرژی های سنتی کاهش می یابد و همزمان با آن تقاضا برای حمل و نقل و انرژی های تجاری افزایش می یابد [9].

از بین کل نفوس، زنان پیوند اجتناب ناپذیر در معقول سازی منابع انرژی دارند، که این ارتباط از لحاظ زمان، در اقشار مختلف، میان مناطق شهری و روستائی و در کشورهای مختلف، متفاوت می باشد [2]. برخی از این تفاوت ها در میان زنان در یک منطقه، طبقه یا کشور، مشترک است. اما مفاهیم اصلی ارتباط میان انرژی و زنان از ارزش بالائی برخوردار است.

۲- نقش زنان در گسترش فرهنگ مدیریت مصرف انرژی برق

به دلیل آن که زنان نیمی از نفوس کشور ما را تشکیل می دهند بهترین مدیران و مجریان خلاق در مصرف معقول انرژی در خانه ها هستند. بنابراین می توانند با مدیریت درست در این بخش نقش مهمی در اصلاح الگوی مصرف و امور اقتصاد جامعه و خانواده ایفا کنند.

نتایج بررسی ها حاکی از آن است که نفوس زنان دارای تأثیر مثبت بر روی مصرف انرژی می باشند و زنان نقش قابل توجهی را در معقول سازی مصرف انرژی ایفا می کنند [8].

تولید، انتقال و توزیع انرژی برق پروسه گران و قیمتی است. بطور مثال احداث ستیشن برای تولید هر کیلو وات ساعت انرژی برق در حدود ۱۰۰۰ دالر مصرف داشته که مصارف گزاف بر اقتصاد ملی و در نتیجه بر بدنه جامعه تحمیل می شود. با توجه به اینکه بیشترین مقدار مصرف انرژی برق پس از بخش صنعت در بخش خانگی دیده می شود، ضرور است تا طرح مصرف برق معقول به کمک و همکاری زنان اجراء گردد.

مصرف معقول انرژی برق به معنی کم مصرف کردن نبوده، بلکه درست مصرف کردن است. رعایت الگوی مصرف و تعهد به انجام این مهم، ناشی از احساس مسئولیتی است که هر یک ما باید نسبت به هم نوع و هم شهریان خود داشته باشیم.

زنان علاوه بر اینکه در خرید لوازم، تجهیزات و مواد مصرفی مورد نیاز خانه نقش مهم دارند، بلکه در درست مصرف کردن، استفاده درست، بموقع و در ساعات خارج از پیک مصرف انرژی برق نیز مدیریت خوب داشته زیرا اگر در زنان احساس مسئولیت نسبت به حفظ سرمایه های کشور ایجاد شود، آنان با رفتار درست و تربیت فرزندان آگاه در حفظ منابع ملی نیز تأثیر بسزائی داشته می تواند. بناً این امر خود به خود عاملی برای ایجاد الگوی معقول مصرف انرژی برق برای نسل های بعدی خواهد بود [9].

زنان با مدیریت مصرف برق نقش بسزائی در شکوفائی اقتصاد کشور دارند. نقش خانواده در انتخاب وسایل برقی و نحوه استفاده از آن ها اهمیت زیاد دارد. بطور مثال، استفاده از کولر گازی غیرستندرد موجب مصرف بیشتر برق می شود و در بسیاری از مناطق از کشور استفاده کولر گازی معقول نیست.

با استفاده از روش های بسیار ساده و ابتدائی مصرف برق منزل خود را می توان به مقدار قابل ملاحظه کاهش داد. با سهم بیشتر مصرف بخش خانگی در ساعات پیک بار برقی و با اعمال راه حل های ساده مدیریت مصرف برق در منزل، می توان ضمن کمک به اقتصاد خانواده، در حفظ محیط زیست و حتی به سلامت نسل های آینده کشور خویش کوشا بود.

در موقع مصرف معقول انرژی برق، به اصول چگونه مصرف کنیم، چه اندازه مصرف کنیم و چه وقت مصرف کنیم به عنوان سه موضوع مهم باید توجه کرد. اگر به زنان بیاموزانیم که در منزل هم زمان از چند وسیله برقی استفاده نه کنند بهتر خواهد بود، زیرا این امر باعث افزایش پیک بار برقی مصرفی می شود. زنان با اعمال مدیریت بار برقی، جابجائی مصارف و تشخیص استفاده از وسایل برقی می توانند در شکوفائی اقتصاد کشور نقش

وسيله برقی از قبیل، تلویزیون، یخچال، فریزر، ماشین لباسشویی، ماشین کوفته گوشت، میکروویو، سرخ کن، کمپیوتر، رادیو، اتو، ماشین ظرفشویی، باد پکه، چارچرهای موبایل، کولرهای آبی و گازی، بخاری برقی، آب میوه کش، مخلوط کن، پلوپز، موی خشک کن وغیره موجود باشد. لذا با وجود تعداد و تنوع این وسایل در خانواده، به مادران بعنوان مدیران اقتصاد خانواده لازم است تا ضمن بهره مندی از این گونه وسایل به صورت درست، منطقی و به موقع از آن ها به آسانی هزینه های برق مصرفی خانواده خود را کاهش دهند و به اقتصاد کشور و بهره مندی سایر شهروندان وهم میهنان از نعمت برق کمک کنند. چنانچه گفته شد، استفاده معقول قطعاً به معنی استفاده نه کردن از این وسایل نیست، بلکه صرفه جوئی و استفاده معقول به معنی این است که از هر وسیله به مقدار نیاز استفاده کنیم. هم اکنون لوازم برق خانگی از مهمترین مصرف کننده گان برق در بخش خانگی هستند که طبعاً تاثیر بسزائی در هزینه های برق خانواده ها دارند.

زنان هم مادر وهم مدیر در خانواده هستند، آن ها به عنوان مدیران برنامه ریزی اقتصاد خانواده و کسانیکه مهمترین نقش را در تربیت به عهده دارند، می توانند با حس مسئولیت پذیری خود، کشور را در اجرای طرح اصلاح الگوی مصرف انرژی برق یاری نمایند. زنان با ظرافت و دقتی که در امور خانواده دارند، لازم است در مصرف انرژی برق صرفه جوئی نموده، کنترل و صرفه جوئی باید به مقیاس جامعه خصوصاً مدیران خانواده نهادینه شود. زنان پرورش دهنده انسان هستند و به خاطر همین قدرت نهفته در وجود شان، می توانند الگوی خانواده باشند. با توجه به اینکه بیشتر فعالیت های اقتصادی زنان در خانواده به مصرف انرژی بر می گردد، نه می توان نقش کلیدی زنان را در اصلاح الگوی مصرف نادیده گرفت.

آفرینی کنند. همچنان زنان نقش بسزائی در تغییر رفتار مصرفی دیگر اعضای خانواده به خصوص فرزندان دارند و باعث آموزش و انتقال غیر مستقیم معقول سازی مصرف انرژی در خانواده و در نهایت جامعه می شوند.

در افغانستان ایجاد اقتصاد مقاومتی و مصرف معقول منابع ضروری است. دولت جمهوری اسلامی افغانستان در سال ۱۳۹۶ در پهلوی شعارهای مختلف اقتصادی، فرهنگی و سیاسی، اصلاح الگوی مصرف معقول انرژی برق را نیز ساماندهی نماید. برعلاوه در بحث اصلاح الگوی مصرف انرژی برق در آموزه های دینی نیز تاکید بسیاری شده و باید برای صرفه جوئی در مصرف انرژی برنامه ریزی صورت گیرد.

تمام شهروندان بخصوص زنان می توانند با رعایت الگوی مصرف انرژی و تغییر نوع رفتار مصرفی خود نقش اساسی را ایفا نمایند. خانواده اولین کانون اجتماعی و مهمترین رکن اساسی جامعه بوده و آموزش در شیوه ها و زمینه های مختلف مخصوصاً توسط زنان بیشترین تاثیرگذاری را در مدیریت کالاهای مصرفی و چگونگی مصرف انرژی برق دارد. فرهنگ سازی در این زمینه بر روی کودکان قطعاً اثر خود را بر جای خواهد گذاشت.

حدود ۷۰ در صد از باورهای اجتماعی و فرهنگی از طریق مادران به فرزندان آموزش داده می شود، مخصوصاً آموزش غیرمستقیم که ناشی از رفتار والدین است، سهم بیشتری در یادگیری و فرهنگ سازی نسبت به آموزش مستقیم دارد.

در حال حاضر نفوس کشور ما حدود ۲۷.۲ میلیون نفر و تعداد خانوارهای شهری و دهاتی حدود ۵ میلیون خانوار است [1]. بافت فرهنگی - اجتماعی خانوارهای افغانی به گونه ای است که زنان اصلی ترین نقش را در مدیریت خانه و تحکیم بنیاد خانواده ایفا می کنند. زنان بیشترین نقش را در تهیه و استفاده از وسایل خانه و ملزومات زندگی دارند.

نگاهی به تاریخ ۵۰ سال گذشته نشان می دهد که تعداد وسایل خانگی برقی مورد استفاده یک خانوار بطور اوسط از سه یا چهار وسیله (چراغ، یخچال، رادیو وغیره) به ۱۰ تا ۲۰ وسیله رسیده و همچنان رو به افزایش است. هر وسیله جدید برقی به همراه خود رفاه بیشتری برای خانواده ها به ارمغان می آورد و همچنان سبب افزایش هزینه های خانوار نیز می گردد [10].

هم اکنون با پیشرفتی که در تولید و عرضه محصولات برقی رخ داده و به دنبال آن، تحول فرهنگی که در گرایش مردم به استفاده از این گونه وسایل در کشور ما بوجود آمده شاید در اکثر خانوارهای افغانی و بخصوص خانوارهای شهری بیش از ۲۰

نقش زنان در حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی، ریشه تاریخی و دینی نیز دارد. در دین اسلام همواره تاکید شده است که زنان نسبت به مردان بیشتر مسئول نظافت، تنظیم و اداره امور منزل و تربیت کودکان آند. بناً آگاهی در مورد استفاده از انرژی کم هزینه و استفاده درست از محصولات (کالاها) در حفظ محیط زیست مؤثر تمام می شود. به خصوص در افغانستان که بیشتر زنان به دلیل کارهای زیاد و ساعات طولانی فعالیت در خانه، محل کار، دهات و مزرعه، فرصت بهره گیری از آموزش های همگانی را ندارند.

چنانچه گفته شد، تعداد وسایل خانگی در خانواده ها روز به روز در حال افزایش است، بنابراین زنان با رعایت توصیه های زیر می توانند مطمئن شوند که از وسایل برقی خود استفاده معقول می کنند.

برچسب انرژی که بر روی وسایل مصرف کننده انرژی چسبانیده می شود و مصرف کننده را با میزان کارایی و مصرف انرژی آن وسیله آشنا می کند. این برچسب از ۷ فلش رنگی تشکیل شده که روی هر کدام از آن ها نشانگر کمترین و بیشترین مصرف انرژی درج شده است [3].

حرف **G** و **A** به ترتیب نشانگر بیشترین و کمترین مصرف انرژی به خریدار کمک می کند که در هنگام خرید وسیله ای را انتخاب کند که در مقایسه با سایر وسایل موجود مصرف کمتر و کارایی بیشتر داشته باشد. بطور مثال وقتی خریدار برای خرید یک یخچال فریزر به فروشگاه مراجعه می کند و با دو یخچال که از هر جهت مشخصات یکسان دارند مواجه می شود، در این شرایط اگر یکی از یخچال ها درجه **B** داشته باشد مصرف برق کمتری نسبت به یخچال درجه **C** خواهد داشت. در یخچال و فریزرها در بدل افزایش یک درجه در برچسب، در حدود ۱۴ فیصد صرفه جوئی در مصرف انرژی برق می شود. علاوه بر این

ستندرد برچسب انرژی برای یخچال، یخچال فریزرهای خانگی، ماشین لباسشویی، کولر آبی، کولر گازی، اتوی برقی، چراغ و سایر وسایل برقی کوچک آشپزخانه نیز تدوین شده است [4].

در حدود ۹۰ فیصد برق مصرفی چراغ های رشته ای به حرارت تبدیل شده و فقط حدود ۱۰ فیصد برق مصرفی این چراغ ها به روشنائی تبدیل می گردد [۱۰].

اگر در خانه خود از دو چراغ کم مصرف ۲۰ وات به جای ۲ چراغ رشته ای ۱۰۰ وات استفاده کنیم، هزینه برق مصرفی خود را در یک سال حدود ۲۱۶ افغانی (\$ 3.20) کاهش می دهیم. یک کیلو وات ساعت معادل روشن بودن یک چراغ ۱۰۰ وات در مدت زمان ۱۰ ساعت است. پس بهتر است از چراغ های کم مصرف به جای چراغ های رشته ای استفاده کنیم زیرا انرژی مصرفی چراغ کم مصرف حدود ۲۰ فیصد چراغ رشته ای و عمر آن ۸ برابر چراغ رشته ای است.

از وسایل و دستگاه های تنویری (چراغ ها) بطور عموم در تمام خانه ها، موسسات عام المنفعه، شعبات، فابریکه ها، روشن ساختن کوچه ها، سرک ها و جاده وسیعاً استفاده بعمل می آید. در این مقاله بطور نمونه تصویری از مصرف انرژی برق را در تنویر خانوارهای کابل ارایه نموده و نقش زنان را در مصرف معقول انرژی برق برجسته می نمایم. مصارف معقول انرژی برق را برای ۲۰ وسیله برقی که در اکثراً خانوارهای شهر کابل مورد استفاده قرار می گیرد، با دسترسی به ارقام و معلومات ها در مورد آن ها می توان بطور مشابه محاسبه و تعیین کرد.

بطور مثال، بر طبق معلومات اداره احصائیه مرکزی افغانستان در نواحی ۱۷ گانه شهر کابل بتعداد 620,785 خانوار که شامل 1,975,705 نفر ذکور و 1,841,536 نفر اناث، مجموعاً تعداد 3,817,241 نفر می شود زندگی می کند [1].

از جمله 620,785 خانوار شهر کابل که در حدود 95 % آن صاحب برق هستند، اگر هر خانوار بطور اوسط ۴ چراغ کم مصرف 20 W را برای تنویر منزل خویش شبانه ۵ ساعت استفاده نماید، صرف مصرف برق تنویر خانوارهای شهر کابل 86,000 MWh در سال می شود. اگر با دادن آگاهی عامه راجع به صرفه جوئی به خانواده ها و بخصوص زنان شهر کابل که مدت یک ساعت کتر چراغ ها را روشن کند، در اینصورت مصرف برق تنویر خانوارهای شهر کابل 69,000 MWh در سال می شود. در نتیجه با در نظرداشت یک ساعت کاهش در مدت مصرف برق تنویر خانوارهای شهر کابل، اندازه صرفه جوئی به 17,000 MWh در سال بالغ می گردد که طبق تعرفه موجود

د افغانستان برشنا شرکت قیمت آن برابر به ۴۳ میلیون افغانی (۶۷۰ هزار دالر امریکائی) در سال می گردد.

بناً توسط مقدار انرژی صرفه جوئی شده (ازاد شده) فوق الذکر می توان به تعداد 146,000 خانوار شهر کابل را از نعمت روشنی برق مستفید ساخت.

• برودت

در حال حاضر تعداد زیاد بادپکه ها، کولرهای آبی و گازی در کشور وجود دارد و هر روز تقاضای استفاده از کولرهای گازی در خانواده ها بیشتر می شود. بهتر است بدانیم که توان هر باد پکه بطور متوسط ۵۰ وات، هر کولر آبی ۵۵۰ وات و هر کولر گازی ۲۰۰۰ وات است. بنابراین مصرف برق کولرهای گازی بسیار بیشتر از کولرهای آبی است [4].

• یخچال و فریزر

در حال حاضر به جرأت می توان گفت که ۹۰ فیصد خانوارهای شهری و بیش از ۷۰ فیصد خانوارهای دهاتی در کابل از یخچال استفاده می کنند، استفاده از فریزر نیز به ویژه در خانوارهای شهری رو به رشد است و در سال های اخیر استفاده از یخچال- فریزرهای سرهم زیاد رایج شده است [1].

یخچال- فریزرها در طول یک شبانه روز در حدود ۱۲ ساعت کار می کنند. اگر اوسط مصرف برق یخچال- فریزرها را حدود دو کیلووات ساعت در شبانه روز در نظر بگیریم، هر ساله در کشور، حدود ۶۷۰ میلیون کیلو وات ساعت برق توسط این وسایل مصرف می شود.

برای استفاده معقول از یخچال و فریزر، رعایت نکات زیر مفید می باشد:

در ایامی از سال و نیز ساعاتی در هر شبانه روز مصرف برق در کشور به بیشترین حد می رسد که به آن روزها و

ساعات، زمان پیک^۳(اوج) مصرف برق گفته می شود. ساعات پیک مصرف برق در افغانستان صبح، چاشت و شام می باشد. دوام ساعات پیک در موسم های سال متفاوت است. در مناطق گرمسیر کشور علاوه بر این ساعات، در ظهر بین ساعت ۱۱ تا ۴ بعد از ظهر مصرف برق به بالاترین حد خود می رسد. همچنان بیشترین مصرف برق در فصل تابستان از نیمه ماه جوزا تا نیمه ماه سنبله است.

• ماشین لباس شوئی

هم اکنون در حدود 900 هزار ماشین لباس شوئی در کشور وجود دارد. توان برقی ماشین های لباس شوئی در حدود دو کیلو وات است. اگر استفاده از ماشین لباس شوئی را دو بار در هفته در نظر بگیریم، یک ماشین لباس شوئی در طول سال حدود ۲۰۰ کیلو وات ساعت برق مصرف می کند و اگر این مقدار را در تعداد ماشین لباس شوئی های موجود ضرب کنیم، سالانه حدود ۱۸۰ میلیون کیلو وات ساعت برق توسط ماشین های لباس شوئی مصرف می شود [1].

• سایر لوازم برقی خانگی

در صورتی که نیاز به استفاده از وسایل برقی صوتی، تصویری، کمپیوتر، پرنتر و تجهیزات جانبی آن ها، تلویزیون، چارچر وغیره به مدت طولانی نداریم، آن ها را در حالت آماده به کار قرار ندهیم و آن ها کاملاً خاموش گردند. هنگام ترک منزل، از خاموش بودن وسایل برقی مطمئن شویم.

۳- نتایج و پیشنهادات

نتایج:

^۳ Peak

^۴ Standby

کارها و ایجاد صرفه جوئی قابل ملاحظه در مصرف انرژی می شود. پیشنهادات:

۱. برگذاری، ورکشاپ ها، کنفرانس ها، سمینارها و پروگرام های آگاهی عامه برای زنان در مورد مصرف معقول انرژی؛
۲. تعیین شاخص های مناسب و وارد کردن عامل جنسیت به هنگام جمع آوری، تجزیه و تحلیل معلومات و احصائیه مرتبط برای تبیین وضعیت واقعی موجود.
۳. حمایت از طرح های مطالعاتی و اجرایی برای پیاده سازی تجارب موفق جهانی با استفاده از مشارکت زنان کشور در مدیریت مصرف انرژی برق.
۴. نقش زنان دهاتی با توجه به مدیریت مصرف در خانه و نیز در مزارع و محل های کار بسیار مثر ثمر بوده که حتی الامکان از منابع انرژی تجدید پذیر با حفظ منابع طبیعی به نحو مطلوب استفاده کنند.
۵. فرهنگ سازی و توسعه استفاده از بیوگاز در مناطق دهاتی که از زایندهای زراعتی و دیگر مواد انرژی زاء محلی برای تامین انرژی استفاده می نمایند.
۶. ایجاد کمیته ها و تشکل های محلی در سطح دهات، ولسوالی ها، ولایات و حتی شهرهای کلان و صنف بندی شاروالی ها جهت تعلیم اهمیت منابع انرژی و محیط زیست و الزام به حفظ آن ها به خصوص توسط زنان.
۷. اهدای جوایز برای زنان ویا تشکل های زنان که در جهت آموزش، آگاه سازی، اقدام برای چاپ کتب و رساله های علمی آموزشی حفاظت از انرژی و منابع طبیعی اقدام می کنند.
۸. تهیه رهنمودها و طرزالعمل ها جهت استفاده درست از لوازم برقی خانگی به خصوص در هنگام پیک بار.

مراجع

- [1] <http://cso.gov.af/fa/page/demography-and-socile-statistics/demograph-statistics/3897111>.
 - [2] http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/Afg.pdf
 - [3] <https://fa.wikipedia.org/wiki/>
 - [4] <http://www.mechanism.ir/index.php/energy-consumption/>
 - [5] <http://jomhornews.com/doc/news/fa/87710/>
 - [6] http://www.maztozi.ir/_DouranPortal/documents/
- [۷] قیس، م (۱۳۷۸)، بررسی مسئله صرفه جوئی انرژی برق در سیستم های تامین برق افغانستان، پوهنتون پولی تخنیک، کابل، شماره ۴، صفحه ۵.

۱. ارتقای سطح آگاهی زنان به عنوان بهترین مدیران و مجریان در مصرف معقول انرژی خانواده ها می توانند نقش مهمی در امور اقتصاد جامعه و خانواده ایفا کنند.
۲. نقش زنان و دختران به واسطه تاثیر گذاری بر خانواده و جامعه و همچنان نقش کلیدی زنان در تربیت نسل آینده در کشور در جلوگیری از به هدر رفتن انرژی، مصرف معقول آن، ترویج فرهنگ صرفه جوئی در مصرف انرژی به طور خاص در مناطق دهاتی بسیار مؤثر و مهم می باشد. چرا که در بسیاری از دهات کشور زنان نقش های کلیدی از نقطه نظر فعالیت های زراعتی، مال داری و اقتصاد خانواده بر عهده دارند.
۳. نفوس زنان و مردان تاثیر مثبت بر مصرف انرژی دارد. افزایش نفوس منجر به افزایش فشار روی اکوسیستم های زمین و منابع طبیعی خواهد شد، بطوریکه نیاز مردم به مصرف انرژی را افزایش خواهد داد. از طرفی دیگر، زنان در معقول سازی مصرف انرژی نقش حساس تری را نسبت به مردان ایفا می کنند. در توجیه این امر چنین می توان ادعان کرد که، امروزه روش های صرفه جوئی در مصرف انرژی صرفاً بر پایه های تخنیکی و اقتصادی استوار نیست، بلکه صرفه جوئی در ابعاد مختلف زندگی، بخصوص صرفه جوئی انرژی به عنوان یک سبک مطلوب زندگی و رفتار پسندیده اجتماعی در بستر خانواده شکل می گیرد و یکی از کانون های مبارزه با چنین طرز تفکر زنان عالم هستند، که با تربیت فرزندان و سایر اعضای خانواده، نحوه استفاده و شیوه های صرفه جوئی را به تدریج به نسل های آینده انتقال می دهند، که این امر به وضوح در اقتصاد کشور کاملاً مشهود است.
۴. درآمد تاثیر مثبت بر مصرف انرژی برق دارد. با افزایش درآمد، از یک طرف قدرت خرید مردم افزایش یافته و از طرفی دیگر مصرف کننده گان جدیدی وارد بازار شده و متقاضی محصولات انرژی خواهند بود. در نتیجه با افزایش درآمد، مصرف محصولات انرژی یک روند صعودی را طی خواهد کرد.
۵. پیشرفت تخنالوژی تاثیر منفی بر مصرف انرژی دارد. استفاده از تخنالوژی های جدید و روند بهبود تخنالوژی (کشف راه حل های جدید و اصلاح روش ها) منجر به بلند رفتن مفیدیت ماشین آلات، سهولت و تسریع در انجام

[۸] یآوری، ک. و احمد زاده، خ (1389)، بررسی رابطه مصرف انرژی و ساختار جمعیت (مطالعه موردی: کشورهای آسیای جنوب غربی). فصلنامه مطالعات اقتصاد انرژی، شماره ۲۵، صفحات ۳۵ و ۳۸.

[۹] عیسی زاده، س. و مهرانفر، ج (1391)، بررسی ارتباط میان مصرف انرژی و سطح شهرنشینی در ایران (کاربردی از الگوی تصحیح خطای برداری و روش تجزیه عوامل)، فصلنامه راهبرد اقتصادی، شماره ۲، صفحه ۵۰.

[۱۰] استراتژی انکشاف ملی افغانستان (استراتژی سکتور انرژی افغانستان، سال های ۲۰۰۸-۲۰۱۳، صفحات ۱۱ و ۱۲).

